

התנובה המיוצעת והקפאת ייצור החלב

הוצאה זו, ואך לעומתם יש הגורסים שהיא מסתכמת בכדי 100 ל"י הפסד לראש לשנה.

נדמה לי שברוב המקרים נכון יותר להמשיך את הדרך שבה הלכנו, ולבור את הפרות המתאימות לנו יותר, הגם שמספרן בעדר יקטן על-ידי כך. זו גם הזדמנות לסלק פגמים מרובים.

ואשר לרווחים שיחסרו מהעגלים-לבשר, הרי רא-שית כול יש לבדוק מבחינת המשק, אם זה באמת הפסד, וכן מבחינת הכלכלה הלאומית שלעתים כה קרר בות ציינו אותה בדיונים כנימוק משכנע, למשל כאשר דברו על מזון מהמשק בהשוואה למזון מרוכז מהו"ל. אולי גם הפעם רצוי לחשוב על דרכים אחרות להספקת הוולדות. איני בקי ביותר בהחזקת בקר-בשר. איני יודע, מה מחירו ומהן האפשרויות להחזיק בו. אבל בקווים כלליים נראה לי, שאילו על כל 100 פרות המניבות 6000 ליטר חיסלנו 20, ובמקומן היינו מכניסים מה שקרוי פרות יס-תיכונות או מקומיות, מחזיקים אותן על אותו מזון קאלוריות כפי שמציעים לנו, שמחירו 13 אג' היחידה; אילו אספנו את יתר השיירים מפסולת הרפת, מעדפי המזון שלא אכלו אנינות-הטעם, ואילו התאמצנו פה ושם לנצל כמה מקורות מזון שאין מקומם באבוס הפרה המשובחת, אילו את הבהמות האלו הרבענו ולא הזרענו בפרים הולנדיים או פרי שארולא — נראה לי שהיינו משיגים ולדות גמולים, שהיו מפצים איתנו לא מעט על הוצאתן של 20 הפרות. מה גם, שלפרות ים תיכוניות אלו אין צורך במבנים מיוחדים, בחליבה ובהוצאות אחרות. אם גם היה בעדר 20 הפרות הפסד מסוים — יש לנו הרשות המלאה לכסותו, בחלקו, ברווח הגדול יותר שנשיג מ-80 הפרות שהניבו ביתר יעילות את 6000 הליטר. שכן, אם מותר לזקוף את הפסד צמצום התנובה על כלל עדר-החלב — מותר לעשות זאת גם על צירוף זה.

היתרון בהצעה זו, אם היא עומדת בפני הביקורת, הוא קודם כול בכך, שלא נפגע בהי-שגים של עדר החלב. כן יש בה מוצא הולם יותר לשימוש במזון גם שבגסים. ואלו החרדים, שהסככות תימצאנה ריקות — יהיה פיצוי-מה באותה הצעה של החזקת פרות יס-תיכונות (ערביות) ליד העדר. הצעה זו לפרטיה עובדה לפי בקשתי, בידי ד. לוי, מנהל המחלקה לבקר בנווה-היער, והיא מובאת להלן. אין להתעלם מכך שהצעה זו לא נבחנה למעשה, ושהיא בנויה על הנחות שאולי אינן מתאימות למשק זה או אחר. היא מובאת לדיון במדור זה, כדי שהמתמצאים בפרטי גידול הבקר מסוג זה יביעו את דעתם עליה.

מספר משקים מושביים וקיבוציים כבר ניסו להתאים עצמם למכסות המוגבלות של הר-חלב. אמנם עדיין מוקדם לשפוט, אם באמת יביאו ההצעות לידי יתר הכנסה — או שמא יבולע בגללן לעדר המשובח.

הבעיה העיקרית היא, אם "להוציא מהפרה את המכסימום" בתנובת החלב — או לנסות לקבל ממנה פחות חלב ויותר ולדות.

מהניתוח שהביא א. לוי*) נראה, שייצור החלב מפרות מרובות-תנובה זול יותר מאשר ממעטות תנובה; אלא שכתוצאה ממצב שיווק הבשר אפשר להשיג, מצירוף של הפחתת התנובה (בגלל עדפי חלב) ותוספת הוולדות — הכנסה כוללת מרובה יותר בהשוואה לזו שתתקבל מצמצום מספר הפרות — קרי הוולדות — ושמירה על מלוא כושר ההנבה.

נראה לי, שניתוח הדברים שהביא הח' לוי מחייב מסקנות שונות במקצת. ראשית כול, אין טעם בצמצום התנובה, ויש לקיים יחידת פרות משובחות כפי ששאפנו לעשות זאת עד היום. על נושא זה נאמר די, ומתקבלים על דעתי דבריו וני-מוקיו של נתן כהן מהמעפיל**), שאין זה הגיוני ביותר לכפות על פרות להניב פחות, מנימוקים כל-כליים. ואף זאת: עדיין לא הוכח ולא אושר, שאמנם מחירי המזון המיוצר במשק זולים ממחירי המזון הקנוי. כן קיימת שאלת המים החסרים. אף כי ברור, שאפשר להשתמש בכמויות יותר גדולות של מזון גם ולא לפגוע באופן ניכר בתנובת הפרות — הרי עושים שירות לא טוב ולא נכון אם לוחשים, שדבר זה אפשר לעשות במזון גם שהוא גם מדי. לא השחת שלנו, לא התחמיצים (בחלקם) ואף הירק לא תמיד מתאימים לכך; לא תמיד הם נאכלים, עיכולם לעתים די ירוד, יש פסולת רבה ומחירם טרם הגיע לשיעור הנכסף של 20 אגורות ליח"מ.

מדאיג יותר גורלן של פרות, שתנובתן עלולה להגיע ל-30 ליטר ומעלה. כבר שאלונו לא אחת: איך להפחית תנובתה של פרה כזאת, כדי שתניב רק 5000 ליטר? ואכן כבר אפשר לראות, פה ושם, מה קרה לפרות כאלו שמנסים לצמצם את תנובתן, ומה קורה לפרות כאלו כאשר לא הכינו אותן כהלכה. יש איפוא חשש, שניתקל בקשיים רבים בשטח זה. אף לא הובאה בחשבון הוצאה נוספת, שבמשקים מסוימים היא ניכרת מאוד. אותן פרות נוספות, שברצוננו להחזיק כדי להרבות בבשר — מצריכות 2-3 טונות חומר-ריפוד. יש הממעטים בחשיבות

(*) ראה "המשמעות המקצועית של הסדר שיווק החלב בשנת תשכ"ג", "השדה", כרך זה, תוברת ב', עמ' 208.

(**) "משק הבקר והחלב" 54.